

Hekwerk en poort

Heeft Zandvoort niets geleerd? Je hoeft geen kampgevangene te zijn geweest of de Tweede Wereldoorlog zelf te hebben meegemaakt, je hoeft alleen maar enig historisch besef te hebben, om te begrijpen dat een ontwerp van een poort met rokende schoorstenen als verwijzing naar Buchenwald, voor velen aanstootgevend zal zijn. Zorgvuldigheid is dan geboden, ook voor een welstandscommissie. Het zien van twee rokende schoorstenen roept, lijkt mij, vragen op. Zijn er vragen gesteld? Een vergunning afgeven zoals Zandvoort dat deed, doet in dat opzicht op zijn zachtst gezegd naïef aan. Je als gemeente beroepen op 'het staat op privégrond' is zwak als je tegelijkertijd weet dat het in het volle zicht van een lange laan naar een landgoed komt te staan.

De ontwerper zelf legde de link met Buchenwald. Deed hij dat eerder ook bij zijn opdrachtgever? Was de welstand van Zandvoort de verwijzing naar vernietigingskampen niet opgevallen? Of onthouden? Het oorspronkelijke ontwerp bestond uit een hekwerk met zwaar aangezet motief van prikkeldraad en zes of acht meter daar achter de spraakmakende poort..

Intussen lezen we dat 'het' ontwerp zou zijn aangepast? Ik kan mij niet voorstellen dat de kunstenaar akkoord zou gaan met het verlaten van het concept bestaande uit de twee schoorstenen met rookpluimen. Hij zal daar toch niet gauw twee Grieks geïnspireerde zuiltjes met een architraafje voor in de plaats zetten?

Uit de berichtgeving maak ik op dat alleen de in DWDD

getoonde bel verval. Als dat het geval is, dan doet die 'aanpassing', lees terugkeer naar het vergunningsmodel, er niets meer toe. De geest is uit de fles. Niemand zal het werk ooit nog los kunnen zien van genocide.

Tracy Metz (NRC), Felix Rottenberg en Matthijs van Nieuwkerk drongen op 7 december in de DWDD aan op een uitleg van de kunstenaar. Een vraag van Rottenberg aan de ontwerper: 'Heb je je ook verplaatst in mensen die in een kamp hebben gezeten?'. Reactie van de ontwerper: 'Als ik een patroon maak uit autowrakken dan kan ik me ook niet verplaatsen in iemand die een auto-ongeluk heeft gehad'.

Was het achterhouden van de locatie afgesproken met de opdrachtgever? Het kwam niet dapper over. Ondergetekende kwam de locatie in een eeuwenoude laan in Bentveld op het spoor en stelde het HD daarvan op de hoogte. Mijn simpele belletje naar de redactie van Haarlems Dagblad veroorzaakte een lawine van publicaties. Uitgebreide informatie is te vinden op onze website.

Onze stichting zet zich in voor het behoud van het erfgoed van Zuid-Kennemerland. Past de poort in een historische laan? Onze stichting vindt van niet. En als je hem toestaat doe het dan in de openbare ruimte. Dat biedt de kans voor een echte open discussie. Sta je het toe op privé terrein dan schep je een vreselijk precedent, want dat zou iedereen WO-II symbolen in zijn tuintje mogen plaatsen.

Erik Haverkorn,
vice-voorzitter van Stichting www.haarlemsbouwplannen.nl

Hoe lang nog willen Joden lijden?

Ik ben van 'na de oorlog'. Ik ben de tweede zoon van Eli Aaron Cohen. Zijn eerste zoon, geboren in 1938, werd in Auschwitz vergast, evenals zijn eerste vrouw, zijn zuster en zijn zwager, zijn ouders en – op één neef na – zijn hele Groningse familie. In 1952 promoveerde Eli Cohen op 'Het Duitse concentratiekamp', de eerste promotie in Nederland op dit onderwerp. Ons huis in Arnhem, waar ik opgroeide, lag twee huizen van het Gemeente Ziekenhuis vandaan, beide gelegen aan de Richard Wagnerlaan, de kwaadaardige 19e-eeuwse Duitse antisemitische componist, waarvan de nazaten fanatieke aanhangers waren van Hitlers Groot-Duitse Rijk.

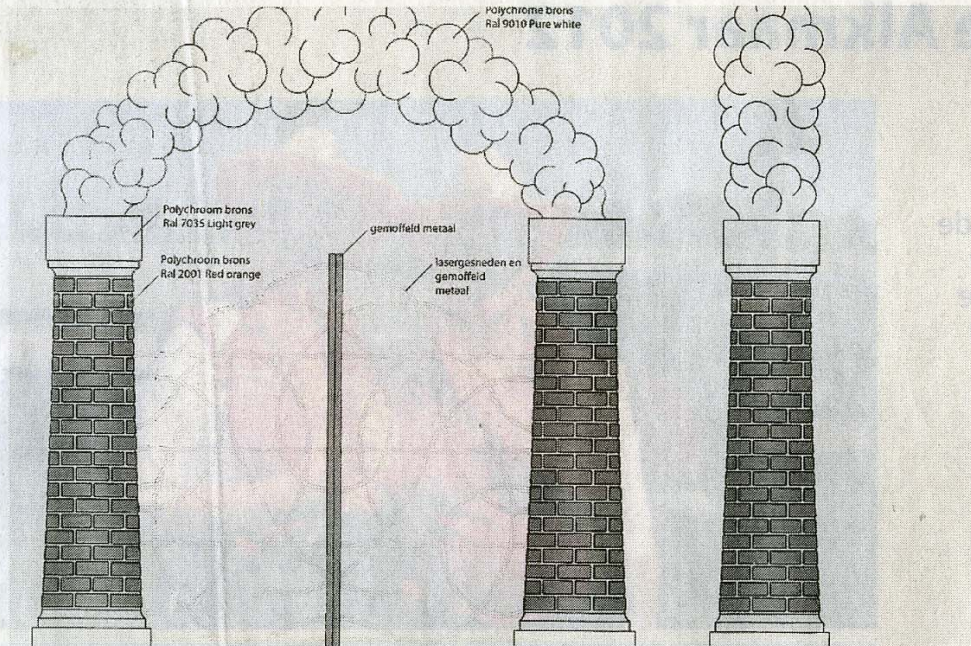
Het gezinsleven was door-drenkt van Auschwitz; anders dan in sommige andere joodse gezinnen hield mijn vader niet op te spreken over 'de oorlog' en 'het kamp'. Verjaardagen waren ontvolkt; iedereen was vermoord of tijdig naar Amerika gevlucht. De van dood en verderf doortrokken namen van transport- en concentratiekampen als 'Amersfoort', 'Westerbork', 'Buchenwald' en 'Bergen-Belsen' waren dagelijkse kost. Tegen deze achtergrond las ik de berichtgeving over het Buchenwaldhek. Ik begrijp de ophef, maar heb er geen moeite

mee, ook al zal ik het hek niet opzoeken. Waar ik wel moeite mee heb is met de berichtgeving en de 'Prinzipienreiterei'.

Volgens mij zijn normen in verschillende soorten en maten overtreden. Waar wordt de mening van de opdrachtgever gevraagd, waar die van de ontwerper van het hek, waar die van omwonenden en waar die van de Joodse gemeente Haarlem? Waar is de Joodse norm? Rabbijn Hillel (50 voor Christus -10 na Christus) formuleerde in de 'Spreuken der Vaders' de Joodse norm over oordelen over anderen als volgt: 'Beoordeel een ander niet of je moet in zijn omstandigheden zijn gekomen'.

Zelfbeeld

Het professionele oordeel van een ter zake deskundige telt. Bij de Joodse Geestelijke Gezondheidszorg, werkt sinds 25 jaar psychiater Jacobs, gespecialiseerd in psychiatrische en psychotherapeutische diagnostiek en behandeling van Joodse vervolgd en hun nakomelingen. Zijn mening zou de moeite waard zijn te vernemen, gezien het feit dat hij een schat aan ervaring heeft. Waar nieuwsgaring en een afgewogen oordeel ontbreekt, daar krijgt wezenloze stemmingmakerij ruim baan en dat is precies wat we zien gebeuren.

Daarnaast speelt goedkope verontwaardiging haar bijkans onvermijdelijke rol. Zoals, ik meen, Freek de Jonge ooit zei: 'Natuurlijk zaten we allemaal in het verzet, na de oorlog'. Iets dergelijks doet zich voor in Haarlem, waar – na diefstal van zijn ambtsketen - de huidige burgemeester Schneiders om principiële reden het dragen

van de ambtsketen van zijn NSB-voorganger Plekker weigert.

Een belangrijk, zo niet het belangrijkste punt is het zelfbeeld van Joden in Nederland, dat schuil gaat achter de vraag 'hoe lang kunnen of moeten Joden (licht-)geraakt blijven'. Naar bekend is deze vraag niet louter van theoretisch belang.

Om voor mij nog steeds duistere redenen scheppen vrijwel alle bevolkingsgroepen, nationaliteiten en culturen er genoegen in om Joden te ontrechten, te vervolgen, te verdrijven en uit te moorden. De verhouding van Joden met hun geschiedenis van eeuwenlange vervolging raakt aan het Joodse zelfbeeld. Moeten Joden Rome mijden vanwe-

ge Titus' triomfboog met uitbeelding van roof van de tweede tempel in Jeruzalem (70 na Christus) op het Forum Romanum? Moeten Joden Spanje mijden wegens de verdrijving van de Joden in 1492? Moeten ze de Oekraïne mijden vanwege de gruwelijke pogroms onder Chmielnitsky (1648) en onder Petljura (1920), Irak (pogrom 1941), Duitsland etcetera? Tot hoever ga je terug en hoezeer laten Joden hun huidige leven leiden door het 'Joodse Lijden'?

Beter ware het Joden zelf uit te laten maken waarvoor ze kiezen: een tot op het bot getraumatiseerd volk van zwakkelingen dat vooral ontzien moet worden of een koppig, weerbaar en weerbarstig volk dat zich door antisemitisme niet laat kisten, nooit niet en door niemand niet.

Tot slot wat de relatie tussen waarneming, (kunst-)object en trauma betreft: het Arnhemse Ziekenhuis had, op 10 meter afstand van onze tuin, enkele schoorstenen. Vanaf mijn vroegste herinnering heb ik deze, op zichzelf onschuldige schoorstenen, in gedachten en hardop, niet anders aangeduid dan 'schoorstenen van crematoria', daar was geen 'Arbeit macht frei' of 'jedem das Seine' voor nodig.

D. Cohen

Buchenwald-hek

Er is veel gedoe over de kloon van het zogenoemde Buchenwald-hekje in Zandvoort, hetgeen op zichzelf begrijpelijk is. Dat de kennelijk gefortuneerde opdrachtgever middels schoorsteentjes wil laten zien dat bij hem altijd de kachel brandt, hoeft niet per se symbool te staan voor de verschrikkingen van de kampen. Niet alleen de WO II kampen, maar alle kampen. Er hoeft niet altijd een kwade bedoeling achter te zit-

zwarte periode in de geschiedenis van het menselijk handelen. Geschiedenis leert ons dat mensen zich vaker, ook nu nog, als monsters hebben gedragen.

In de huidige egoïstische samenleving met alle uitwassen van grootgraaiers zou men bovendien meer bedenkingen moeten hebben gehad als de geplande aanstootgevende tekst had geluid: 'Jedem das Seine, mir das Meiste'.

Daartegen had massaal pro-

tekst van 'Jedem das Seine' werd al door de Romeinse politicus Cicero gebruikt, ver voor de jaartelling. Zelfs J.S. Bach gebruikte de tekst voor een van zijn cantates.

De burgemeester van Zandvoort is wijs om even een adem-pauze in te lassen voor deze kwestie, tot de storm is over geblazen.

W. v.d. Mije
Zandvoort